

M. h. II, 141.
A. 37, 2.

30
II k
4632

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
INUTILITATE
BROCARDICI VUL-
GARIS:

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PRUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB.
DUCATUS MAGDEB. GUBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris Jctorum Ordinis
PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ, AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONS LIA-
RIO INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FAC JURID. h. t. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia
rite capeffendi,

IN AUDITORIO MAJORI

ad diem V. Octobr. MDCCIX. horis ante- & pomeridianis

Publico Eruditorum examini submittit

PAULUS JOHANNES MARCI,

Augufтанus.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.

BIBLIOTHECA
PONICKAVIANA

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
INUTILITATE BROCARDICI
VULGARIS:

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio.

SUMMARIA.

Inter varias doctrinas erroneas in juris publici prudentia, hodie
num regnantes, §. I. Est etiam vulgare brocardicum, quod ea, quæ
sunt in territorio, præsumantur etiam esse de territorio. §. II. Territorii
homonymia & variantes definitiones. §. III. Obscuritas distinctionis inter
territorium passive & materialiter ac formaliter simul sumtum, & inter
territorium active & formaliter tantum ita dictum. §. IV. Obscura & in-
conueniens usurpatio territorii de jurisdictione Academica vel simili §. V.
Aliorum convenientior doctrina, territorium esse materiale, & passivum
quid, cui insit potestas in territorium active & formaliter §. VI. Summa-
rium proponitur, regulam, quæ sunt in territorio, etiam esse de territorio
ad adjudicandum bona mediata ab immediatis ob varias causas esse in-
eptam. §. VII. Idque fusius probatur. Obscurum est, quid sit in, & de ter-
ritorio, & ab eruditis contradictorie expositum. §. VIII. Falsitas regula e-
videns, & alio modo temperata dubietas. §. IX. Incertissimum est, quid sit
esse in territorio. §. X. Et omnino falsitas palpabilis subest, si adjacentia &
vicina dixeris esse in territorio. §. XII. Falsitas argumentationis a situ re-
rum ad imperium. §. XIII. Falsitas argumentationis a situ rerum, ad ca-
rum dominium. §. XIV. Falsitas argumentationis a dominio rerum ad
impe-

imperium. §. XV. Porro regula, etsi vera esset, non tamen exinde differen-
tia inter bona immediata & mediata cognosci possent. §. XVI. Quis præ-
sumptio illa elideretur fortiore præsumptione, partim pro possessore, §. XVII.
partim pro libertate. §. XVIII. Responsio Reinkingii ad rationem de præ-
suntione fortiore pro libertate. §. XIX. Cujus insufficientia ostenditur.
Falsum est, jus civile posse mutare naturas rerum §. XX. Falso asseritur,
specialia generalibus opponi. §. XXI. Falso asseritur, præsumtionem com-
munis brocardici esse exceptionem à præsumptione regula pro libertate.
§. XXII. Falsum est, præsumtionem brocardici ideo fortiozem esse, quod
fundatur in textibus juris civilis aut canonici. §. XXIII. Falsum est, præ-
suntionem pro libertate rerum non fundari in textibus juris civilis §. XXIV.
Falsum est, brocardicum vulgare probari posse ex textibus utriusque juris.
§. XXV. Neque enim probatur ex l. 1. §. 4. de offic. Præf. urbi. §. XXVI.
Neque ex l. 239. §. 8. de V. S. §. XXVII. Neque ex l. 28. §. 4. C. de Episc. &
Clericis §. XXIX. Neque ex Can. 10. C. 16. q. 7. §. XXIX. Unde rursus in-
fertur, brocardicum vulgare esse nullius valoris §. XXX. Porro, etsi verum
foret commune brocardicum, pateretur tamen exceptionem generalem
quoad bona Ecclesiastica, §. XXXI. Diserte fundatam in iure Canonico.
§. XXXII. Diæcesis Episcoporum intuitu bonorum Ecclesiasticorum etiam
vocatur territorium, §. XXXIV. quamvis id fiat per catachresin §. XXXV.
Ostenditur, brocardicum vulgare non iuvari per distinctionem inter ter-
ritorium clausum & non clausum. §. XXXVI. Coniectura de origine hu-
jus distinctionis ejusque perversa applicatio. §. XXXVII. Aliorum opini-
ones & judicia de illa distinctione, nimirum cujusdam Pseudonymi, §.
XXXVIII. Wilhelmi Leiseri, §. XXXIX. Christophori Jacobi Pelleri §.
XL. Nostra sententia: Falsum esse, quod distinctio inter territoria clau-
sa & non clausa originem debeat nobilitati immediatæ. §. XLI. Ex di-
ctis tamen illustrari sententiam nostram de nullo usu distinctionis illius
ad salvandum brocardicum, de quo agimus. §. XLII. Ipsorum defen-
sozum brocardici consensus de nullo usu hujus distinctionis §. XLIII. Por-
ro ostenditur, brocardicum vulgare nullum præbere usum specialem in
controversiis de medietate & immediatate §. XLIV. Civitatum, §. XLV.
Nobilium, §. XLVI. Comitum & Principum, §. XLVII. Abbatum,
§. XLIX. Episcoporum §. XLIX. Conclusio §. L.

§. I. Fuit

Vit olim, & antequam Hermannus Conringius, ac post eum Samuel Pufendorffius Juris publici prudentiam purgarent, hujus utilissimi & summe necessarii studii misera conditio, ut controversias inter caput & membra, aut etiam inter membra inter se, ex genuinis fontibus doctrinae morum, prudentiae civilis,

Inter varias doctrinas erroneas in juris publici prudentia, etiam hodiernum regnantes.

antiquitatum Germanicarum & similibus definiendas, partim ex corpore Juris Justiniani, aut Pontificii, partim ex Glossatorum utriusque juris brocardicis & communibus opinionibus, audacia plane indecora & impertinente, dirimere intenderent illi, quorum cura datum erat, jura Caesaris aut principum vel statuum defendere. Hodie vero post Duumvirorum illorum laudatissimorum primos conatus, etsi Schilteri, Cocceji, Hertii, alique Viii illustres & celeberrimi, medelam afferre jurisprudentiae publicae continuaverint, non diffitendum tamen est, multa adhuc restare emendanda, quod, ut in omni errorum reformatione fieri solet, pedetentim res procedat, & primi reformatores, non omnes naevos videre ac ostendere, multo minus iis mederi, ob imbecillitatem humanae naturae queant; & quod pauci vestigia eorum sequantur, sed plurimi potius errores communes acriter defendere, ac medicinam horrere soleant. Quare non mirandum, quod adhuc hodiernum, hinc inde ineptae doctrinae juventuti inculcari, & ex istis jura controversa deduci soleant. Nam errores communiter tardius agnosci solent ab eruditis, omnium vero tradissime a docentibus in Academiis.

§. II.

Inter ejusmodi doctrinas nescio quomodo jam ab aliquot annis mihi susceptum fuerit visum vulgare brocardicum: *Quaerunque sunt in territorio, praesumi etiam esse de-*

Est etiam vulgare brocardicum, quod sa-

quæ sunt in territorio præsumantur etiam esse de territorio.

territorio; quo videlicet communis docentium & scribentium schola fere in omnibus controversiis uti solet, quoties de medietate vel immedietate status alicujus in imperio quæstio est, sive is status sit Episcopus, sive Princeps, sive Comes, sive Nobilis, sive Vasallus alterius sive non Vasallus. Repetit id brocardicum post alios infinitos Mylerus ab Ehrenbach *a)* & solet huic præsumptioni communis præsumtionum effectus tribui, quod is qui hoc brocardicum pro se alleget, non opus habeat ulteriore probatione, sed quod is, qui in territorio alterius bona habet, debeat exemptionem suam probare. Quare materiam hanc dignam esse arbitratus sum, ut eam dissertatione hac inaugurali paulo accuratius examinarem & tum ejus obscuritatem, tum falsitatem & ad definiendas quas-cunque controversias ineptitudinem ostenderem. Faxit Deus feliciter.

a) de Statib. Imperii Parte II. cap. 89. n. 2.

§. III.

Territorii homonymia & variantes definitiones.

Atque hic initio se statim offert obscuritas termini primarii, de quo agit illud brocardicum. Videlicet ipsa vox territorii valde homonyma est: Modo enim denotat terræ portionem ad communitatem pertinentem; universitatem nempe agrorum oppidi, villæ, privati hominis; modo districtum jurisdictionis, modo jurisdictionem ipsam. *b)* Vnde varie etiam defini solet territorium. Territorium esse universitatem agrorum, dicit Pomponius, *c)* intra fines cujusque civitatis, quod ab eo dictum quidam ajunt, *d)* quod magistratus ejus loci intra eos fines terrendi i. e. submovendi jus habet. *e)* Alii describunt, quod sit pars imperii loco distincta, ad hoc ut peculiari regimine civili Reipublicæ communi subjuncto administraretur. *f)* Alii, quod sit universitas ditionis, quæ specialem habeat titulum & ad unius justam administrationem respiciat. *g)* Etsi vero significatus isti & definitiones variantes non sint plane oppositæ sed quodammodo affines,

affines, non tamen sunt univocæ & coincidentes, adeoque accuratiori dispectione secernendæ, & antequam id fiat, parum aptæ ut rei obscuræ illustrandæ adhiberi possint.

- b) Schilterus *de Condominio circa sacra* cap. 3. §. 1. p. 9.
 c) l. 239. §. 8. de V. S.
 d) Ægid. Menag. *Amenitat. Jur. Civil.* c. 39.
 e) Conf. Strauchius *Specimin. Instit. Jur. publ.* l. 2. tit. 8. §. 1.
 f) Ludolphus Hugo *de Statu regionum Germaniæ* c. 2. §. 4.
 g) Idem *ibid.* cap. 6. §. 6.

§. IV.

Quam raro vero Doctores de territoriis commentantes debitam adhibere soleant rerum diuersarum discretionem, exempla docent ubivis obvia. Quin & illi, qui confusionis evitandæ gratia distinctiones adhibent, iisdem sæpius rem obscuram obscuriorem reddunt. Ita Feltmannus, Jctus alias & fama & scribendi genere clarissimus, territorium dicit b) sumi vel passive & materialiter atque formaliter simul, vel active & formaliter tantum. Quid enim hac distinctione obscurius? Si enim territorium formaliter tantum sumtum coincidit cum territorio active dicto, etiam territorium materialiter & formaliter simul sumtum, erit idem cum territorio active & passive simul dicto, non vero denotavit territorium passive tale. Sed & ipsum materialiter & formaliter tanquam termini metaphysici a corporeis substantiis abstracti parum apte applicantur ad res politicas aut juridicas i) & res absque istis terminis magis perspicuas caligini nescio quorum grillorum involvunt. Neque distinctio hæc obscura fit evidentiore per exemplum a Feltmanno subjunctum. *Uti exemplo, inquit, k) res fiat clarior, magistratus urbanus habet in urbe & urbis tabula, sic enim fines appellant, territorium materialiter & formaliter simul, etiamquo passive. Rector autem Academicus, nec non Prætor militaris ratione personarum sue jurisdictionis in eadem urbe, cum terrendi gaudeant potestate, non minus etiam*

tam dicuntur habere territorium, sed formaliter tantum & active. Quid enim hic sibi vult rō ETIAM *passive*? Indicio hoc est, sensisse Feltmannum objectionem nostram de inconvenientia applicationis territorii *passive* dici ad id, quod materialiter & formaliter simul tale est. Et annon convenientius fuisset, si dixisset, territorium Rectoris summi pro Jurisdictione, territorium magistratus urbici & pro jurisdictione & pro dominio in urbem & agros jurisdictioni subjectos. Quamvis ipse Feltmannus viderit, an & hoc modo conveniens maneat locutio. Etenim falsum est, urbem & ædes in urbe aut agros eo pertinentes esse in dominio magistratus urbani. Et verius est, Rectores Academicarum habere jurisdictionem sine territorio. *l)*

b) in *Comment. ad Pandect. ad l. 20. ff. de Jdici. n. 1.*

i) rem latius deduxit Do. Præses in *præfatione ad Annotationes suas in Strauchii Jus Justinianum.*

k) *d. l. n. 3.*

l) *Wissenb. ad l. 239. §. 8. de V. S.*

§. V.

Obscura & inconveni- Ut taceam aliam inconvenientiam & duritiem lo-
quendi, dum Feltmannus jurisdictionem Academicam &
ensurpavit territorium. Etsi enim lex allegata disponens, quod
rii de juris- extra territorium jus dicenti impune non pareatur, posfit
dictione applicari etiam ex rationis identitate ad Jurisdictionem A-
Academica cademicam; id tamen fit ex regulis interpretationis ex-
vel simili. tensivæ ad casum sub verbis legis non comprehensum.
Ut non opus sit confugere ad interpretationem declara-
tivam, quasi Jurisdictio Academica vel similis vocetur
etiam territorium, quod præter Feltmannum forte nemo
dixerit.

§. VI.

Aliorum Vereor igitur, ne confuderit Feltmannus aliorum
convenien- comparationes territorii cum Imperio & potestate in ho-
mines

mines sub illo territorio. Ita enim plerique Scriptores Juris publici docere solent; territorium esse subje-
ctum passivum & materiale superioritatis territorialis, cui superioritas, vel imperium vel potestas active & formaliter in-
fit. *m*). Quamvis & hæc locutio sit paululum obscura, non solum ob terminos Metaphysicos hic sine necessitate adhibitos, sed & ob locutionem tropicam hic latentem. Nam imperium non exercetur in agros & solum, sed in homines in solo illo degentes, vel ad quos pertinet Dominium agrorum. *n*)

m) Schweder. *Jur. publ. part. special. Sect. 2. c. 10. §. 13.* Schilter. *lib. 1. Inst. Jur. Publ. tit. 19. p. 197. & de condom. circa sacra. c. 3. §. 2. p. 9. & §. 4. p. 12.*

n) Adde *Dissert. de Super. territ. inter mantissas ad specimen quartum medit. ad instrum. par. §. 6. 13. & 15.*

§. VII.

Quemadmodum vero conceptus territorii in se æquivo-
cus, obscurus & parum aptus est ad discernenda bona
ita sive ecclesiastica sive secularia mediata ab immediatis, Regulam:
ita multo minus essentia bonorum mediatorum ex situ in
territorio adjudicari poterit, cum illa regula, qua ista di-
judicatio nititur, quod omnia quæ sint in territorio, sint
etiam de territorio, æque obscuritate laboret, & prout de territo-
communitè exponitur, sit valde dubia, aut etiam aperte
falsa; certe ad controversiam de bonis immediatis, impri-
judicanda
mis de ecclesiasticis, etiamsi alias vera esset, vix ac ne vix
quidem applicabilis. Cæterum, cum hæc asserta de illo
canone haud dubie multis apparitura sint duriora, qui i-
mediatis
tam regulam pro brocardico & panacea, nescio, quanti
esse inep-
retii, in controversiis de medietate & immedietate bono-
tam.
rum, inprimis ecclesiasticorum habere solent, necesse jam
erit, ut veritatem istorum assertorum paulo fusius demon-
stremus.

§. VIII.

Initio obscurum est, quid sit esse in territorio & est Idq; fusius
se de probatur.

B

Obscurum, se de territorio. Communiter equidem ad hodiernum quid sit in usque diem creditum est, in territorio esse, significare & de territorio, & ab eruditio ritorio vero esse, significare subjectionem alterius, cujus territorium illud est, potestati & imperio. Sed uti nihil in hoc mundo est firmum & stabile, & novæ sententiæ se- & a- d- deo optimæ ac verosimilis, defensores esse solent, subinde & orie ex- insinuant; ita reperti sunt nuper quidam, qui significa- & orie ex- tionem terminorum prope inverterunt, nescio, quibus & orie ex- Carpzovii locis moti, ut statuant, de territorio esse, & orie ex- signifi are, esse Territorium immediatum, in Territorio & orie ex- vero esse, notare subjectionem territorialis potestatis. & orie ex- Etsi vero certus sim, Carpzovio hanc interpretationem, & orie ex- inusitatam plane & incognitam, nunquam venisse in men- & orie ex- tem nec ullo vel minimo saltem argumento ea assertio- & orie ex- probata fuerit; non tamen hujus loci est, de Carpzovii & orie ex- mente differere cum alias facile ostendi posset, Carpzovi- & orie ex- um non una vice in scriptis suis sibi ipse contradixisse, & orie ex- aut sententiam suam mutasse, quod salva viri, alias de & orie ex- jurisprudentia immortaliter meriti, existimatione dictum & orie ex- sit. Sufficit, quod ex hoc exemplo appareat, doctores, & orie ex- qui illo brocardico, quod, quæ sunt in territorio, sint et- & orie ex- tiam de territorio, tanquam præcipuo fulcro suarum im- & orie ex- becillium disputationum utuntur, in promptu habere, si & orie ex- à dissentientibus urgeantur, varias formas, quibus ter- & orie ex- minos istos, instar Protei, pro lubitû mutare possint. Imo & orie ex- nec defunt, qui, dum ab aliis oppositum plane brocar- & orie ex- dico isti canonem audiunt; aliud esse in territorio, aliud & orie ex- de territorio, nec ab uno ad alterum inferri posse; sig- & orie ex- nificationem *vè* in territorio esse, iterum in aliam for- & orie ex- mam mutant, statuentes, eos, qui alterius territorio un- & orie ex- decunque circumdati sint (enclavés) eo ipso, quod non & orie ex- sint de territorio, etiam proprie non esse in territorio & orie ex- alterius, sed constituere proprium territorium. d) Sed

hi vi.

hi videlicet non sentiant, hac expositione adhibita, salvam quidem & inexpugnabilem reddi regulam; quod ita est in territorio, etiam necessario est de territorio, verum eandem simul reddi tautologicam & ineptiorem, quam si ei relinquatur sensus, qui communiter eidem imponitur. Nam secundum hanc novam expositionem, ubi in territorio esse, & de territorio sumitur synonymice, sensus regulæ iste evadet: Quicquid est de territorio, est etiam de territorio. Quis non harum inventionum misereatur?

o) Vid. Dr. Horn Jur. Publ. Prud. c. 62 §. 2. p. 697. Conf Fritschii Exercitationum variarum Jur. Publ. part. 2. Exerc. 3. §. 22. in fine.

§. IX.

Porro quod communem intellectum brocardici illius, quod ea quæ sunt in territorio, etiam sint de territorio, attinet, haud dubie falsum est illud axioma, cum infinitæ ejus possint dari instantiæ, & adeo absque dubio verior est, imo verissima altera regula opposita modo allata; aliud esse in territorio, aliud de territorio, & ab illo ad hoc non posse concludi. p) Sentientes hanc falsitatis evidentiam amasii illius regulæ, eam temperare studuerunt, fatentes regulam non esse universalem, sed dari posse hinc inde instantias; sufficere tamen ad finem obtinendum, quem ipsi intendunt, si valeat ut plurimum, & videlicet in tantum, ut aliæ regulæ juris, quæ, si non operentur probationem plenam, pariant tamen præsumptionem pro allegante, ita ut contradisens probare debeat exceptionem. Ita videas passim, etiam ubi adhuc hodie controversiæ sunt de bonis mediatis vel immediatis, eos, qui magnis stipendiis aluntur ad defendenda Principum suorum jura, carè nimis vendere hoc brocardicum, dum afferunt tanquam rem indubitam; situm in territorio facere tamdiu præsumtionem, quod bona sita in territorio sint etiam de territorio, donec pars adversa probeat contra-

Falsitas Regulæ evidens, & alio modo temperatæ dubietas.

contrarium. Verum & hoc modo, ut initio mollissime sententiam dicam, res non adeo certa est, sed valde dubia. Nam qui ante Reinkingii tempora illud brocardicum usurparunt, eos magno labore collegit ipse Reinkingius. q) Post hunc, qui eandem cantilenam cantant, fere Reinkingii vitulo arant, etiam ubi eum non citant. Sed ante Reinkingium non dubitavit illius brocardici veritatem in dubium vocare Zacharias Victor. r). Et post imaginariam Victoris refutationem a Reinkingio s) tentatam, tanti hęc refutatio visa haud fuit Klockio, quin sententiam Victoris veriolem arbitratus fuerit, t) quem sequuntur Feltmannus u) & forte alii plures.

p) Victor, Antonius Faber, Surdus, Thomas Michael, Andreas Knichen, citati Cortrejo. *ad Pacem Rysvycensem p. 123.*

n. 9.

q) *de Regim. Seculari & Ecclesiastico lib. 1. class. 5. c. 1. n. 24. seq.*

r) *de exempt. conclus. 27.*

s) *d. l. n. 51. seq.*

t) *Vol. Conf. 10. n. 58. seq.*

u) *ad l. 1. §. 4. de Offic. pref. Urb. n. 3.*

§. X.

Incertissimum est, quid sit esse in territorio.

Sed nolumus autoritatibus pugnare, videamus potius rationes. Initio quidem vellem scire, quid sit in territorio. Nam territorium quodcumque fines suos certos & indubitatos haudquaquam a natura habet, sed ab arbitrio hominum, variante valde & nullis adeo regulis definiendo. Unde assertio, rem, de qua litigatur, esse in territorio alterius sitam, per se nihil probat, nisi aliis fortioribus & a situ valde alienis probationibus fulciatur, Territorii privati quantitas etiam in re minima consistere potest, publici vero amplitudo nusquam per regulas aut leges certas est definita. w) Et ipsi, qui hoc brocardico uniantur, nesciunt, quid velint, ita ut certi quid & solidi responsi, etiam fidiculis adhibitis ex ipsorum ore & calamo non possis extorquere. Hinc modo dicunt, esse in terri-

territorio idem esse, ac esse intra fines territorii; modo docent, esse in territorio idem esse, ac esse circumdarum ab alterius territorio, & ut pondus rei levisimæ addatur ex peregrina lingua, mysterii loco addunt Gallicam vocem *enclave*. Modo dicunt in territorio etiam esse loca finitima, vicina, adjacentiaque in medio duorum locorum posita. x)

w) Schilter *de condom. circa sacra c. 3. §. 3. p. 11.*

x) Reinking. *d. l. n. 25. 32. seq.*

§ XI.

Sed quocunque te veritas, nihil deprehendes nisi Erquoempurgulas peccatorum, veri nihil, omnia falsa. Nam prima que modo explicatio petit principium. Asseris: bona hæc sita sunt eam phrasin territorio meo. Nego. Probas, quia sunt intra si fin explices, nes territorii mei. Nego consequentiam, si per rō invalde dubia tra fines esse, intelligis finibus meis circumscribi. Nego est illa exassertum, si intra fines esse, idem est ac inter partes esse. plicatio, si Ergo hoc intuitu ego contra assero, rem litigiosam esse non plane extra fines tuos. Tertius extra partes positus neutri cre falsa. det, quia fines territorium infinitis modis variant. At inquis, territorium indubie meum circumscribit & circumdat id, quod tuum esse asseris in medio mei territorii positum. Sit ita, quid inde. Dico contra: medium hoc territorium ideo est extra fines tui territorii, quia tui territorii pars non est. Orbis rotundus est, & quicunque partem continentis tenet, a maris littoribus remotas, circumdatur ab alienis territoriis, & tamen horum pars non est. Finge agrum Titii A. circumdari ab agris B. C. D. E. F. Sempronii, Mevii, Nonii, Decii, Caji. Sempronius, cujus est ager B. comparat agros reliquos quatuor vicinorum agrum Titii circumdantes, aut, si id melius tibi placeat, enclavantes. Quis diceret propterea, agrum Titii situm esse in territorio Sempronii, & inde præsumtionem esse pro dominio Sempronii & ejus heredum in illum agrum, etiam si hi per centum annos agros B. C. D. E. F.

continuata possessione retinuerint. Quod si urgeas, exemplum non desumendum esse ab agris, sed e prædiis urbanis, & saltem id in territorio domini urbis situm esse, quod intra eadem mœnia continetur, ne sic quidem quicquam obtinebis. Nam & ipsimet, qui alias multum huic regulæ tribuunt, nobiscum consentiunt, & rem eleganti exemplo urbis Ratisbonensis illustrant. *Quia sapius status alicujus Imperii territorium undique circumdatum est (enclave) alterius territorio, quale quid contingit Ratisbonæ, quæ in medio agro Bavariæ sita, atque intra sua pomœria quinque Status Imperii continet, hinc Dd. dicunt, aliud esse in territorio (scilicet ratione situs meri & circumscriptionis) aliud de territorio (ratione imperii & superioritatis.) Quæ innuere volunt, non esse quem subjectum territoriali potestati, licet bona, quæ possidet, in alicujus Status territorio sint sita. Sed si recte æstimare velimus, ejusmodi status nec etiam est in territorio alterius, sive in provincia, vel portione illa, quæ est alterius status, (per modum partis) sed ille ipse locus, quem possidet, per se est territorium, etsi ab alio territorio undique circumdatum. y)* Vides hic nobiscum asseri, status quinque, etsi intra pomœria Ratisbonæ sita, tamen non esse in ejus territorio, nec Ratisbonam esse in territorio Bavariæ, etsi in medio agro Bavariæ sita sit.

y) Dn. Horn, *Jurispubl. prudent. c. 62. §. 2. p. 698. Confer supra §. 84.*

§. XII.

Et omnium Id vero palpabiliter falsum est, quando asseritur, bona vicina, adjacentia & finitima, id est fines attingentia, pabilis sub-esse in territorio, seu partes territorii, cum vel ex solis est, si adja-terminis sub hac assertione latens (& imo non latens, sed centia & aperta) contradictio oculos mentis Jctorum debuisset vicina dixe-ferire, nisi præjudicium autoritatis spissam nebulam illis ris esse in obduxisset. Nam vel ideo illa bona, quia vicina sunt, territorio. quia adjacentia, quia fines attingentia sunt, non sunt in territorio sita, tantum abest, ut sint partes territorii. Unde etiam si Zafius, Meichsnerus, Menochius, Wesembecius, Gaili-

Gaius, Zieglerus, Sixtinus, Gravetta, & sexcentii alii vel millies dicant, locum vicinum ceneri ejusdem juris, quo reliqua jura vicina, item jus superioritatis ad eum pertinere ceneri, ejus territorii limites attingant; item castrum, quod est inrer duas civitates, in dubio praesumi pertinere ad jurisdictionem illius, cui est propinquius, item, medium inter duo extrema positum, regulariter vergere ad proximum &c. 2) neminem tamen, qui non praesudicio autoritatis excecatus est, persuadebunt, cum haec omnia asserta non solum nitantur falso brocardico, quod ea, quae sint in territorio, praesumantur esse de Territorio, sed etiam insuper falsissime vel subsumant, talia bona vicina esse in territorio, vel falsum brocardicum falsius extendant ad casus plane diversos.

2) Reinking. d. l. n. 33. 34. 35.

§. XIII.

Sed posito etiam, de phrasi, quid sit esse in territorio, litigium omnino nullum subesse, verum communi consensu per eam intelligi situm in territorio vel prope territorium, nunc tamen ex dictis aut vel ex solis terminis iterum constabit, regulam illam nullius plane momenti esse. Nam hoc modo ex communi explicatione debet esse sensus canonis, quicquid in bonis meis aut prope ea jacet, in id habeo imperium summum, aut summo proximum, aut etiam jurisdictionem. Cedo cur? & quare hoc assertum tibi crederem, cum nulla sit inter subiectum & praedicatum connexio. Habitat v. gr. paterfamilias in adibus meis, aut vicinus meus est; ergo habeo jurisdictionem & imperium in eum, aut ejus familiam, vel saltem habere praesumor? Quis unquam hanc consequentiam vel in somno sibi imaginatus esset? Situs bonorum res facti est, imperium juris. Bona, res sunt dominio pasive capaces, sed imperium & jurisdicio, jura sunt, quae tendunt in personas & earum actiones.

Falsitas argumentationis a situ rerum ad Imperium.

§. XIV.

Falsitas argumentationis a situ rerum, ad earum dominium.

Imo hætenus dicta ostendunt, quod a situ bonorum ne quidem ad eorum dominium argumentatio procedat. Nam & dominium vocabulum juris est, situs rerum, ut diximus, ad ea, quæ meri facti sunt, pertinet. Ergo falsissima esset regula: quicquid est in territorio meo situm, id est etiam de territorio meo, si esse de territorio saltem dominium denotaret non imperium. Unde Ratisbona non est in dominio Bavarix nec bona quinque statuum in urbe Ratisbonensi sita in dominio civitatis sunt. a)

a) Confer modo dicta §. II. ubi & aliud exemplum allatum fuit.

§. XV.

Falsitas argumentationis a Dominio rerum ad imperium.

Quin etsi demus, in territorio esse, æquipollere phrasi, esse in dominio, & de territorio esse, significare, esse sub imperio vel jurisdictione: falsum esset, ea, quæ sunt in Dominio nostro, esse etiam, aut saltem præsumi, esse sub nostra Jurisdictione. Dominium est jus in res, imperium jus in personas. A diversis ad diversa non valet illatio, ut primi primæ Philosophiæ tyrones norunt. Unde jamdiu doctores notarunt, territorium posse esse, sine jurisdictione, & jurisdictionem sine territorio. b) De posteriori exemplum jam supra habuimus in Academicis. c) Et quamvis non desint, qui statuunt, jurisdictionem præsumi territorium habere, tamen iidem fatentur, nec hanc præsumtionem esse magni momenti, sed valere saltem in universali jurisdictione imperatoris. d) Imo etsi valeret ubique, non tamen aliquod momentum afferret ad rem præsentem, cum aliud longe sit, non præsumi esse sine aliquo Territorio, aliud, non præsumi esse sine hoc Territorio, (de quo jam sermo est.) Quid quod, si & de hoc Territorio valeret ubique, vel saltem regulariter, hæc præsumtio, non tamen ea pertineret ad regulam nostram, sed potius eandem inverteret. Tum enim sic dicendum foret: quicquid est de territorio, præsumitur etiam esse in territorio: At brocardicum de quo agimus, vult

vult ea, quæ sunt in territorio, esse etiam de territorio.

b) Klockius *d. Vol. 1. consil. X. n. 58.*

c) *Supra §. 5.*

d) Klockius *n. 59. 60. 62.*

§. XVI.

Volumus adhuc insigniter & quasi dissolute liberales esse. Id. est, concedamus; regulam quocunque modo etiam intellectum, quod ea, que sunt in territorio, presumantur etiam esse de territorio, veram esse, quam hæcenus falsitatis convicimus: sed nec hoc tamen sufficit ad determinandam differentiam bonorum mediatorum & immediatorum. Præsumtio tollitur præsumptione, & exceptio tollit regulam. Quod si igitur, ubi litigatur de bonis mediatis an immediatis, aliquis, qui bona assereret mediata, nihil aliud quem illam regulam (fingamus per impossibile etiam verissimam) proferret, nihil obtineret, si de dominio eorum bonorum controversia esset, si de imperio, si alter qui, immediata assereret elideret præsumptionem per alias præsumptiones fortiores in contrarium, aut si fa- teretur, regulam hanc quidem in se esse bonam, sed non locum habere in bonis, quæstionis, inprimis ecclesiasticis, verum hæc ad exceptionem ab illa regula pertinere. At vero utramque responsionem hic locum habere, patebit ex sequentibus.

Porro regula illa etsi vera esset, non tamen exinde differentia inter bona immediata & mediata cognosci possit.

§. XVII.

Fingamus controversiam esse inter duos Principes de territorio quodam siue ecclesiastico siue seculari, quorum unus id mediatum esse, & ad suam superioritatem pertinere diceret; alter vero id immediatum esse assereret. Quæritur quis in possessione sit vel ipsius loci, si de dominio lis esset, vel superioritatis in illo loco, si de superioritate. Si is, qui id mediatum esse vult, profecto male rebus suis consulere, si ad hoc brocardicum vulgare vellet confugere, cum jam præsum-
 C tione

Quis præsumtio illa elideretur fortiore præsumptione, partim pro possessore.

tionem possessionis tutus sit. Quod si ipse non sit in possessione, sed alter, qui bonum ecclesiasticum vel seculare vult immediatum esse, haud dubie praesumptio pro possessore longe fortior erit, quam praesumptio canonis: quicquid est in territorio, est etiam de territorio. Unde possidentes beati dicuntur, qualis beatitudo nunquam brocardico illi coheret. e)

e) Conf. Klock. d. l. n. 61.

§. XIX.

Partim pro Libertate. Unde taceamus praesumptionem pro libertate. Si enim quaelibet bona praesumuntur secundum statum suum naturalem libera, donec probetur contrarium, sane praesumptio illius brocardici iterum vincetur a praesumptione pro libertate, ut jam observavit Viotor. f) Nec opus est, ut hoc loco confugiamus ad textus juris canonici ff) aut civilis, cum praesumptio pro libertate desumpta sit a natura rei.

f) de exemi. concl. 27. n. 5.

ff) cap. jus gentium dist. 1.

§. XIX.

Responsio Reinkingii. Et frustra adeo dubium hoc tollere laborat Reinkingii, negando, praesumptionem pro libertate esse fortio- rem ad ratio- nem de praesumptio- ne fortiore pro liber- tate. Quæris rationes? Ecce duas suppeditar, initio quia fortior sit praesumptio, quæ magis in jure fundatur, illam vero praesumptionem, res in territorio etiam esse de territorio, in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus fundatam esse; deinde, licet praesumptio libertatis deprompta sit ex jure naturali, notum tamen esse, quod jus civile non per omnia serviat juri naturali, & quod jus naturale dicat in genere & in thesi, id jus civile accommodare ad species & hypothesin. Sicuti autem in toto jure generaliori dispositioni per specialem derogetur, ita etiam praesumptionem & conjecturam potentio- rem credi, quæ sit specia- lior, & praesumptionem- generalem cedere his, quæ specificè in opposito adducuntur, item praesumptionem specialem esse potentio- rem generali.

rali. Sicuti enim clavus clavum trudit, ita praesumptionem fortio- rem excludere infirmio- rem. Quam in rem in singu- lis lineis adducuntur a Reinkingio auctoritates interpretum juris & Doctorum Pragmaticorum. g)

g) Reinking d. l. n. 56. seq.

§. XX.

Sed uti his temporibus in quaestionibus juris publi- ci non curamus auctoritates JCtorum, sed quarimus rati- ones in se ipsis pondus habentes, ita rationes Reinkingii, si eas paulo penitus intuearis, vel plane impertinentes sunt, vel certe exigui momenti. Nam initio, dum praesumptionem pro libertate dicit esse juris naturalis genera- lem, illam vero alteram brocardici communis, juris civi- lis & specialem, multipliciter fallitur. Nam praesumptio pro libertate non est juris naturalis, proprie dicti & praecipi- vi, sed talis, quae ex natura rerum desumta ea, & quod jura omnia in rem alienam ex factis oriuntur, facta vero non praesumantur, nisi probentur. Tales vero praesum- tiones tantae efficaciae sunt, ut a jure civili non possint tolli nec mutari. Nam quemadmodum jus civile non potest mutare jus naturale praeciptivum, ita nec potest mutare naturas rerum, neque per meram legem civilem potest introduci, ut facta praesumantur, nec indigeant pro- batione.

Cujus in- sufficientia ostenditur; Falsum est, jus civile posse muta- re naturas

§. XXI.

Deinde quae de fortiore praesumptione speciali praege- nerali adducuntur, variis adnotationibus indigent. Si enim per genus & speciem intelligit id, quod logici his terminis innuere solent, falsum est, quod genus & speci- es sibi invicem opponantur: Sunt enim subordinata, ita ut species includatur sub genere, & genus de specie praedicitur affirmative, ut vel pueris notum est. Unde praesumptio generalis nunquam potest oppositam habere praesumptionem specialem. At vero inter istas duas praesum- tiones, quarum una praesumit pro libertate contra impe-

Falso asse- ritur, speci- ali genera- libus op- poni.

C 2

rium

rium non obstante situ rei, altera pro imperio ex rei situ contra libertatem, revera est opposito. Ergo neutra harum præsumtionum generalis, neutra specialis dici potest.

§. XXII.

Falso asseritur, præsumptionem generalem intelligere regulam, & per præsumptionem functionem specialem exceptionem à regula. Hic quidem communis verum est, quod regula & exceptio contineant prædicta brocardici ta opposita, adeoque certo respectu, & quatenus exceptio tollit regulam in casu excepto, etiam verum est, quod præsumptionem à exceptio sit fortior quam regula. Sed hoc parum proderit Reinkingio, quia rursus fallum est, præsumptionem pro ne regulæ libertate esse regulam, cujus exceptio contineatur in brocardico, quod desumptum est à situ rei. Nam exceptio à regula debet adducere casus sub regula comprehensos. Quod ad rem præsentem non potest applicari. Commune brocardicum vult, imperium in bona præsumendum esse ex eorum situ. Sed præsumptio pro libertate contradicit toti illi brocardico, & vult, quamlibet rem præsumi liberam ab alterius imperio, non obstante situ rei. Ergo habes duas regulas sibi oppositas, quarum neutra alterius exceptio dici potest.

§. XXIII.

Falsum est præsumptionem brocardici ideo fortio- rem esse, quod fundetur in textibus juris civilis aut canonici. Denique cum Reinkingius asserit, præsumptionem fortio- riorem esse, quæ magis in jure fundetur, at præsumptionem brocardici fundari in plurimis juris tam civilis quam canonici textibus, & hic non uno modo fallitur. Nam primo in quæstionibus juris publici non curamus textus juris civilis & canonici, cum hæc jura recepta sint saltem aliquo modo in Germania, & saltem in subsidium in quæstionibus juris privati. Ergo, etiamsi verum esset, præsumptionem pro libertate nequaquam nisi textibus juris civilis aut canonici, contra præsumptionem brocardici communis, quod ea, quæ sunt in territorio sita, præsumantur etiam esse de territorio, literis majusculis vel plane aureis

☉ (21) ☉

aureis contineri in utroque jure, nobis tamen & autoribus aliis, contra quos ibi. Reinkingius disputat, id nequaquam noceret.

§. XXIV.

Sed præterea etiam utrumque horum assertorum, Falsum est, falsum est. Nam vel dupondii ex institutionibus sciunt, præsumtio- præsumtionem pro libertate bonorum quam maxime re- nem pro ceptam esse à jure civili, cum in ea se fundet tota actio libertate negatoria, quanta quanta est, b) ut adeo non opus sit, ea rerum non de re anxie auctori autes doctorum & legum conquirere, fundari cum nec ipse Reinkingius negare potuerit, præsumtio- textibus ju- nem pro libertate fundatam esse in jure civili, sed saltem ris civilis. videatur ludere voluisse pluralitate textuum, qu si vide- licet suum brocardicum fundetur in pluribus textibus ju- ris utriusque quam præsumtio pro libertate, quod tamen & ipsum falsissimum est, & si verum etiam esset, nihil e- vinceret, cum ingenuus Jctus non numeret leges, sed contenta earum ponderet.

b) l. g. C. de Servit. & aqua. Dd. ad §. Inst. de act. & ad iit. ff. Si Servit. vind.

§. XXV.

Quare, age, videamus, quanam sint illæ leges, per Falsum est, brocardi- quas brocardicum vulgare corroborare intendit Reinkin- cum vulga- gius. Quod si enim ex abundantia ostenderimus, nihil re probari minus contineri in illis textibus, quam quod Reinkingi- posse ex us intendit, etsi nihil inde accedat veritati sententiæ no- textibus u- stræ, ad id tamen forte discussus iste proderit, ut saltem- triusque rubor excutiatu istis doctoribus, quamvis inivitis, qui- juris. tradita veterum glossatorum falsissima adhuc hodie pro- oraculis venditant. Sed videamus ipsos textus, non glossas Dd. sensum lapsissime alienum textibus affingen- tium.

§. XXVI.

Ex jure civili in aciem producitur à Reinkingio i) Neq; enim Ulpianus, qui in libro singulari de officio præfecti urbi probatur ex sic l. i. §. 4. de

Offic. Præf. sic scribit. k) *Initio ejusdem epistole* (Severi ad Fabium Ce-
 Urbi, lonem) *ita scriptum est.* Cum urbem nostram fidei tuæ com-
 miserimus. *Quicquid igitur intra urbem admittitur, ad præse-*
ctum urbi videtur pertinere. Vides, hoc loco non agi de bonis
 in urbe sitis ad imperium præfecti urbi pertinentibus, sed
 de criminibus intra urbem admisis. l) Porro non agitur
 hic in genere de quibusvis territorium dominis, sed in
 specie de præfecto urbi, qui non erat dominus urbis Ro-
 mæ. Nec JCtus aliquid concludit aut infert ex mero situ
 rei, sed ex voluntate speciali Imperatoris per epistolam
 declarata. Si enim ex mero situ rei istam observationem
 deduxisset Ulpianus, non adjecisset verba statim sequen-
 tia: *Sed etsi quid intra centesimum milliarium* (extra urbem) *ad-*
missum sit, ad præfectum urbi pertinet. Ergo doctores forma-
 runt quidem commune brocardicum ex hoc textu, sed in-
 vito Ulpiano. Id quod jam observavit Feltmannus. m)

i) d. l. n. 24.

k) l. 1. §. 4. ff. de off. præf. urb.

l) junctio princ. cod.

m) in comment. ad l. 1. §. 4. n. 3.

§. XXVII.

Neque ex l.
 239. § 8. de
 V. S.

Secundus textus juris civilis, ad quem provocat
 Reinkingius, est definitio vel potius descriptio territorii,
 quam Pomponius tradidit n) jam superius o) descripta.
 Verum cuique & hic verba Pomponii legenti statim ap-
 parebit, JCto neque per somnium quidem in mentem
 venisse, ut brocardicum, quod ea, quæ sunt in territorio,
 sint etiam de territorio, ibi docere voluerit. Credo etiam
 iptum Reinkingium ista sensisse, quare allegando hanc le-
 legem simul ad Dd. provocat, innuens videlicet, commen-
 tatores aut glossatores ex ista lege etiam brocardicum il-
 lud, hætenus multæ absurditatis convictum, pro more suo
 deduxisse, quamvis eam deductionem apud paululum sa-
 gaciores commentatores ad titulum de V. S. ut puta, Al-
 ciatum

ciatum, Fornerium, Brechaum & Wissenbachium, non ob-
servaverim.

n) l. 239 § 8. de V. S.
o) supra §. 3.

§. XXIX.

Porro Imperatores Leo & Anthemius, (ad quam tex- Neque ex
tum tertio provocat Reinkingius) de officio episcoporum l. 28 §. 4. C.
circa ultimas voluntates, inprimis respectu relictorum ad de Episc. &
pias causas, disponentes, inter alia constituerunt. q) *Quod si Cler.*
in vico vel territorio testator mortem obierit, illius civitatis vir re-
verendissima, episcopus exactionem habebit, sub qua vicus vel territo-
rium esse dignoscitur. Sed præterquam, quod in hoc textu
vicus & territorium sibi invicem opponantur, & quod hic
non agatur de jure territoriali episcopis competente in vi-
cum vel territorium, sed saltem de exactione voluntatum
ultimarum in illo vico vel territorio; vellem argumentum
audire, quo mediante ex verbis textus hujus regula ex-
trui possit, id omne esse de territorio, quod situm sit in ter-
ritorio, cum de situ in territorio ne vocabulum quidem ex-
tet in dicto textu, sed sensus simplex sit, episcopum civitatis
habere exactionem ultimarum voluntatum omnium, qua-
rum testator mortuus sit in loco ad jurisdictionem illius ci-
vitatatis pertinente.

q) l. 28. §. 4. C. de Episc. & Cler.

§. XXIX.

Sed forte ex jure canonico melius sententiam suam Neque ex
probavit Reinkingius. Ita videtur, si consideres verba, can. 10. c. 16
canonis ab eo alligati ex concilio Aurelianensi. r) *Omnès qu.* 7.
basilicæ, que per diversa loca instructæ sunt, vel quotidie construun-
zur, placuit secundum priorum canonum regulam, ut in ejus episcopi
potestate consistant, in cujus territorio posite sunt. Hic sane satis
perspicue eæ basilicæ dicuntur esse in potestate episcopi,
quæ in ejus territorio sitæ sunt. Cum igitur de territorio
vel sub territorio esse in communi brocardo denotet esse
sub dominii territorialis potestate & imperio, certe sua
sponte

sponte ex isto canone argumentatio videtur profuere, ea quæ sunt sita in territorio, esse etiam de territorio. Sed salva res est. Si enim nihil aliud nobis restaret, quod exciperemus, dici posset, hic in specie agi de potestate episcopi, non de potestate & imperio omnium principum, adeoque ex dispositione particulari de potestate episcoporum non posse formari regulam universalem de potestate omnium principum: minime vero omnium posse talem regulam allegari adversus episcopos de bonis mediatis an immediatis litigantes cum principibus secularibus. Sed non opus est, ut ad hanc responsionem confugiamus, quia alia suppetit magis evidens & palpabilis. Qui brocardico vulgari utuntur, loquuntur de jure territoriali principum. At per territorium episcoporum in allegato canone nequaquam intelligitur superioritas aliqua territorialis. Desumptus enim est iste canon ex concilio Aurelianensi primo, quod sub Hormisda Papâ corrente seculo sexto habitum fuit. At illo tempore episcopi haud dubie jura territorialia non habebant. Igitur necesse est, ut si quis ex illo canone deducere velit brocardicum vulgare, is à baculo argumentaretur ad angulum.

1) can. 10. c. 16. qu. 7.

§. XXX.

Unde rursum inferitur re civili, & unus ex jure canonico sunt illi plures textus, brocardicorum scilicet fiducia putavit Reinkingius probasse assertionem vulgarem, quod videlicet fortior præsumtio sit pro vulgari brocardico, quam pro libertate. Postquam igitur ostendimus, nullum ex istis quatuor textibus probare, quod probare debebat, potius jam invertimus propositionem à Reinkingio defensam, secure adstruentes, præsumtionem illam brocardici non solum esse imbecilliores præsumptione pro libertate, sed plane nullam.

§. XXXI.

Porro et si
verum fo-

Ut tamen defensores communis brocardici sentiant,
nos

nos haud ex partialitate quadam & præconcepta opinione illud impugnare, ac ejus usum in fecernendis bonis mediatis & immediatis negare, age concedamus etiam illud brocardicum in regula verum esse, quid vero illud proderit ejus amassis, ubi sermo est in specie de bonis ecclesiasticis, si ille canon in omnibus his bonis exceptionem patitur. At vero hoc fatentur ipsi canonis hujus amassii. Speidelius certe, postquam multa cum Reinkingio & aliis de usu brocardici vulgaris, quod scilicet liberet ab onere probandi &c. disseruisset, subjungit tamen disertis verbis

Sed à modo dicta regula, (quod omnia ea, qua in alicujus territorio sita sunt, ad territorium pertinere, ac proinde superioritas fundata censeatur) excipiuntur monasteria, templa, & basilicae, quae non principum ac dominorum politicorum, sed episcoporum potestati & jurisdictioni regulariter sunt subiecta: pariter & excipiuntur domus ac praedia ordinum militarium Teutonicorum & Melitenensium; uti etiam aedes ac praedia canonicorum liberorum immediate imperio & caesari in civilibus subiectorum.

r) Speidel. *Specul. var. observ. voce Lands, und Fürstl. Obrigkeit.*

§. XXXII.

Neque solum hæc exceptio fundatur in autoritatibus Diserte suorum doctorum, sed & in ipso jure canonico, & fortius quidem, datam in quam ipsa regula, utpote quam superius ex jure canonico haud probari posse ostendimus. Pertinent huc tituli ex nico.

decretalibus pontificum epistolis de immunitate Ecclesiarum, cœmeteriorum & aliorum locorum religiosorum. Rem in summam contrahit Lancellottus. s) *Realis immunitas est, per quam res ecclesiastica à censu vel collectis potestatum secularium libera redduntur; siquidem tam profanis legibus quam sacris canonibus sub excommunicationis & interdicti pœna constitutum est, ne quis eorum, qui jurisdictionem temporalem obtinent, possit tributa, collectas, seu quascunque exactiones sub quovis titulo vel colore imponere ecclesiis vel personis ecclesiasticis, pro domibus, praediis vel quibuscunque possessionibus legitime acquisitis, etiamsi ipsae ecclesie*

D

clesie

clesie vel persone vel res sint INTRA ILLORUM TERRITORIUM constituta. Et doctissimus Lanceotti interpret recte notat, 1) autorem hoc velle, bona ecclesiastica aut etiam privata esse quidem in territorio, non tamen esse de territorio, h. e. non subiacere jurisdictioni civili. Scilicet ex doctrina canonistarum bona data aut relicta ecclesie in manum mortuam seu ecclesiasticam jurisdictionem ita transeunt aut transire debent, ut a superioritate prorsus eximantur. 2)

1) *Instit. Jur. Can. l. 2. t. 20. §. 14.*

2) B. Zieglerus *ad d. l. Lanceotti p. 548.*

3) Antonius Perez *ad t. C. de S. S. Eccles. n. 11. Adde Petri Peckii tract. de amortizatione bonorum.*

§. XXXIII.

Cui non
obstant ea,
quæ contra
differit
Zieglerus.

Et quamvis hæc res displiceat Zieglero, eamque doctri-
nam falsitatis arguat cum JCtis quibusdam Gallis aut
quæ contra Protestantibus, non tamen confundendæ sunt quæstiones
diversæ. Principiis juris canonici haud dubie conveniens
est doctrina, quod bona ecclesiastica non sint de territorio
principum secularium, etsi sint in territorio, nec hoc negat
Zieglerus. Alia vero quæstio est, an illa doctrina conveni-
at genuinis principiis politicis, item an juris canonici
dispositio illa sit conveniens juri Justiniano, an sit recepta
in Gallia, aut apud Protestantes, quas recte negat Zieglerus.
Lis illa de bonis ecclesiasticis mediatis ac immediatis in
Germania ventilata fuit eo tempore, ubi reformatio incipiebat.
At vero notum est, germanicarum ecclesiarum libertatem minorem
fuisse illis temporibus, quam libertatem ecclesiarum gallicarum.
Unde nec mirandum, quod adhuc hodie in germania principia
juris canonici magis obtineant ac usu recepta sint, quam in
gallia. Ut taceam, Zieglerum ibi loqui de subjectione bonorum
ecclesiasticorum imperio totius regni aut imperii, non vero agere
de relatione bonorum ecclesiasticorum ad superioritatem
singulorum statuum.

§. XXXIV.

Ergo pro nostra doctrina stabilienda sufficet, quod etiam secundum doctrinam Jctorum germanicorum jurisdictionis ecclesiastica plane separata & exenta sit secundum principia juris canonici a jure territoriali, ita ut ab ea domini territoriales penitus exclusi sint, n) in tantum ut hujus jurisdictionis ecclesiasticæ & bonorum ecclesiasticorum intuitu episcopi dicantur habere peculiare ac proprium territorium. Nam tota diœcesis est territorium episcopi in spiritualibus x) Hinc & a JCrīs Protestantibus doceri solet, episcopum non esse simplicem administratorem in sua diœcesi, & dominum, unde & episcopos appellari dominos iisque competere in sua diœcesi jus territorii, h. e. non solum imperium & jurisdictionem, sed etiam superioritatem & jura regalia, quæ territoriis ut auctoritas inseparabilia insunt. Adeoque volunt duplicem esse diœcesin, aliam generalem in terris ecclesiæ, aliam specialem in terris imperii seu dominorum temporalium: in terris ecclesiæ, seu feudis regalibus ecclesiasticis episcopos exercere jurisdictionem utramque, tam secularem quam spiritualem sive ecclesiasticam, secularem jure territorii ratione bonorum mensalium, fundorum, prædiorum, civitatum & feudorum militarium, & ecclesiasticam in his, quæ concernunt curam animæ & clericos. In terris autem Imperii seu dominorum temporalium rem aliter se habere. Territorium namque alicujus Domini secularis suis finibus determinatis claudi, nec non regionibus distingui, at diœcesin episcopalem non claudi finibus territorii unius, sed etiam extendi in aliorum territoria, ita ut duo vel plura territoria secularia contineantur ab una diœcesis, ita ut diœceseos alicujus principium in unius domini territorio terminetur, quod ideo constitutum, ut episcopi jurisdictione sua reprimerent dominos seculares, ne aliquid contra religionem molirentur, aut hostilia in vicinos moverent. Itaque jurisdictionem ecclesi-

Diœcesis
episcoporum intuitu bonorum ecclesiasticorum etiam territorium vocatur.

D 2

clerasticam non territorio, sed diocesisbus distingui &c.

w) vide quos citat Speidelius d. l. p. 756.

x) c. omnes basilica c. 16. qu. 7. Vid. supra §. 29.

y) Vide pluribus Matth. Stephani de Jurisd. l. 3. P. 1. c. 14. n. 8. sequ. p. 116. sequ. Conf. Besoldi thesaurum practicum voce Bischoff.

§ XXXV.

Quamvis id fiat per catachresin

Quamvis autem facile indulgeamus, diocesisn catachrestice appellari territorium, & accuratius adeo distinguatur diocesis & jus territoriale etiam in ipsis episcopis, quod jam distinctius ab aliis 2) fuit expositum, sufficit tamen, quod etiam ex doctrina paragraphi precedentis. illustretur observatio modo memorata, quod bona ecclesiastica, ut basilicae, templa &c. non sint de territorio secularium principum, etiamsi sint sita in ipsorum territorio, unde multo magis bona mensalia, civitates & feuda militaria episcoporum, in quibus episcopi jus territoriale exercent, pertinebunt ad episcoporum territoria, etiamsi sint sita in territoriis aliorum principum vicinorum. Nam una eademque res duorum dominorum territoriali potestati non potest esse subiecta, adeoque non erit de territorio duorum dominorum.

2) Vid. Ziegler. ad Lancelott. p. 218. Conf. Matth. Stephani d. l. n. 25. p. 119. Strauchium Inst. Jur. publ. l. 2. tit. 9. & supra §. 29.

§ XXXVI.

Ostenditur brocardicum vulgare non variari per distinctionem inter territorium clausum & non clausum.

Monstravimus haecenus abunde & prope ad nauseam, plane nullius esse momenti brocardicum vulgare, quod illa, quae sunt in territorio praesumantur etiam esse de territorio, adeoque ad discernenda bona immediata a mediatis non esse aptam. Nec tamen mirandum, quod adhuc hodie non desint, qui veteres illas regulas sic amare solent, ut omnia potius tenent, quo quisquillas illas extorquent, & distinctiones, nescio quas subtiles, ut putant, clausum & revera autem distinctiunculas brocardico defenso adhuc non clausum. ineptiores excogitent, ut saltem aliquid dixisse videantur.

Vide-

Videlicet distinguunt inter territoria clausa & non clausa. In clausis dicunt valere regulam, ut ea, quæ sita sunt in territorio, sint etiam de territorio. At in non clausis procedere exceptionem, quod scilicet possit aliquis esse in territorio, qui non sit de territorio. Afferunt etiam exempla. Territoria clausa esse archiducatum Austriae, quatuor Electoratus seculares, ducatum Brunsvicensem & Luneburgensem, Landgraviatum Hassiæ &c. Territorii non clausi exemplum esse territorium Stormariæ, in quo situm sit quidem Hamburgum, nec tamen sit de territorio. *a)* Sed quicumque ejus distinctionis autor sit, valde verosimile videtur, eam esse purum putum inventum hominis Sophistæ, intendentis eos, qui brocardicum vulgare oppugnarunt, insensibiliter & per circulum seducere a proposito. Nam vide modo, quomodo res evadat in circulum. Primo docuit vulgus Jurisconsultorum, regulam esse quicquid est in territorio, presumi etiam esse de territorio. Ostensa falsitate hujus regulæ, cum aqua hæreret acutioribus defensoribus brocardici hujus, exceperunt, valere saltem regulam in territoriis clausis, etsi non valeat in non clausis. Si quæras, quid vobis sunt territoria clausa, quid non clausa? respondent; illa territoria clausa sunt, in quibus locum habet regula, illa non clausa, in quibus locum non habet.

a) Video a quibusdam ad hanc distinctionem citari Schraderum, Magerum, Schutzius. Sed apud illos autores quidem in locis citatis alium de distinctione ista territorii est silentium, unde necesse esse, alium ejusdem esse autorem.

§. XXXVII.

Quod si retrospicias ad ea, quæ paulo ante *b)* docuimus, non va conjectura nobis suppeditatur de origine hujus distinctionis, eam videlicet ortam esse ex non recte vel intellecta vel applicata mente doctorum, qui territoria ecclesiastica cum secularibus, vel potius dioceses Episcoporum cum territoriis secularium compararunt, illas

Conjectura de origine hujus distinctionis, e jusque per-versa applicatio.

territoria non clausa, hæc clausa appellando. Juvat conjecturam hanc, quod modo c) inter exempla territoriorum clausorum afferantur (saltem territoria secularia), nullus episcopatus, & ne quidem territoria electorum ecclesiasticorum &c. Sed præterquam, quod simul superius ostenderit, diœcesim appellari territorium catachrestice & prope abusive, plane diversa est significatio territorii clausi & non clausi, quatenus ad comparationem diœcesium ecclesiasticarum cum territoriis secularibus adhibetur, ab altera, quam excogitarunt ad salvandum brocardicum vulgare. Ibi enim territorium clausum appellabatur, quod propriis finibus contentum esset, nec jurisdictionem aut potestatem suam exerceret in res, quæ sine contradictione in vel sub alterius territorio essent, non clausum, quod potestatem vel jurisdictionem exerceret etiam in res vel possessores rerum alieni territorii. At vero in posteriore significato territorium clausum esse debet, in quibus omnia, de quorum etiam possessione & jure controversitur, censentur esse sub finibus vel partibus territorii, non clausa, in quibus ea, quæ etiam a territorio circumdantur, aut, quæ indubiè in territorio sita sunt, non censentur esse de territorio. Ex quibus constat, quam parum apte distinctio illa, aliquo modo tolerabilis, si in primo significato sumatur, fuerit applicata ad doctrinam præsentem, & ad salvandum istud brocardicum vulgare, contra quod hæcenus disputavimus.

b) supra §. 34. circa finem.

c) modo in §. precedente.

§. XXXIX.

Aliorum
opinionem
& judicia
de illa distinctione,
nimirum
cujusdam.

Postquam ista scripseram, suppeditavit mihi vir quidam illustris aliorum meditationes de hac distinctione, quas uti cum debita gratiarum actione accepi, ita easdem Lectori haud invidendas esse duxi. Ac primo quidem Pseudonymus quidam distinctionem illam fictam & merum inventum fautoris Nobilitatis immediata esse ait, cate-

cæterum neque fundatam in sana ratione, neque in confu- Pseudony-
tationibus imperii. d) Hic autoris locus nostræ intentioni mi-
maxime infevit, cum non solum improbet distinctionem
illam, sed & suppeditet conjecturam de origine ejusdem in
favorem nobilitatis immediatæ. Cæterum tamen hoc in-
dicium curioso lectori satisfacere haud poterit, cum nimis
generale sit, & occasionem, quomodo in favorem nobilita-
tis immediatæ id inventum fuerit, haud declarat. Ergo
opera danda ut ex aliis paululum distinctior conceptus de
hac assertionem formari possit.

d) Germanus Philoparchus in ersten Theil des klugen Beam-
ten tit. 3. §. 31. n. 9. p. 219. Die distinction unter ein ge-
schlossen und ungeschlossenes territorium ist weder in denen
Reichs-Constitutionibus, noch in sana ratione fundirt/son-
dern ein blosses inventum eines Favoriten von dem un-
mittelbaren Reichs-Adel/der seine Güter vor exemt
wissen will/denn wo die exemtion eines oder des andern/
simpliciter vel secundum quid immediati, so gleich ein un-
geschlossenes territorium macht/ wird kaum ein Stand
in heiligen Römischen Reich zu finden seyn/ der nach die-
sen Lehrsatz nicht auch ein ungeschlossenes territorium ha-
ben müste.

§. XXXIX.

Inter exercitationes varias juris publicæ, quas con-
junctim edidit Ahasverus Fritschius in parte secunda ex-
tat Wilhelmi Leiseri e) disputatio de Landsassis, itemque
Schrißtsassis & Amtsassis, ex qua juvabit ad scopum
præsentem præsentia excerpta. Postquam notaverat: f)
Landsassiatum ex territorio oriri, contra exemtionem à
Landsassiatu locum in territorio exemtum fundamen-
tum præbere, ac inde ortam esse distinctionem locorum,
quod locus alius sit in territorio, alius de territorio: &
quoties adeo locus in territorio existens a territoriali do-
mini potestate exemtus sit, locum illum per se territori-
um facere a provincia separatum; tum subjungit; g) quod
huc

huc cumprimis pertineat distinctio territoriorum, quod alia sint, in quibus vigeat Landasfiatus, alia in quibus non *b*); illa etiam clausa sive conclusa territoria appellari, hæc non conclusa. *r*). Hanc vero distinctionem solus Equestris ordinis immediati, der freyen Reichs von Adel gratia receptum videri, ac horum castra in territoriis principum sita, neque tamen a principibus istis, sed ab ipso Imperatore dictis Nobilibus in feudum concessa, quodammodo territoria a provincia separata constituere. Atque tales provincias, in quibus sint territoria non conclusa Sveviam, Franconiam, Rhenanam, Wetteraviam vulgo recenseri *k*) quibus forte non male addendam putavit noster Alsatiam, atque illos etiam Nobiles liberos & immediatos esse, ex privilegiis Alsatice nobilitati ab Imperatore Matthia & Ferdinando II. concessis *l*) constare. Porro *m*) originem distinctionis hujus, sive unde factum sit, quod tantum illarum provinciarum nobiles immediate imperatori subsint, alibi vero Principes & Dominos territoriorum, ut superiores agnoscant, pluribus indagare. Befoldum, *n*) & ex eo Beckerum, *o*) ipse vero Leiferus ex Ducum Sveviæ (qui Ducatum Sveviæ & Franconiæ & Palatinatus Rheni in titulis suis patrimonialibus enumeraverint) interitu derivat *p*) cui deinceps incrementum dederit vicinorum Principum aut facilitas aut imprudentia, dum feuda propria familiis istis nobilibus concedentes non satis sibi de territorii jure prospexerint. Atque hinc ortum traxisse distinctionem nobilium aliam, quorum quidam vasalli nec Landasfii, alii vasalli Landasfii sint & dicantur *q*) quamvis videat hanc distinctionem inter Vasallos & Landasfios ab aliis aliter explicari, & Landasfios nobiles eos appellari, qui plane nulla bona feudalia possideant, hæcque ratione vasallis nobilibus contra distingui. *r*) Sed distinctioni huic in Saxoniciis provinciis locum non esse *s*) Satis enim constare, omnes in ea Vasallos Landasfios esse, neque discrimen illud in-

ter

rer vafallos & Landfaffios admitti, quod ex formula Vafal-
lagii in Curiis Saxonis ufitata appareat, fecundum quam
Vafalli non folum promittant, quod velint treu hold und
gewärtig / fed etiam, quod velint gehorsam feyn / qua ulti-
ma formula fubjectio inferatur. Scilicet, 1) qua Saxonia
Principibus pareant, provincias ex illarum numero effe,
quarum territoria concluda vocentur, five in quibus Land-
faffiatus vigeat, ac tales praterea enarrari Palatina tum Rhe-
ni, Haffiam, Bavariam, Archiducatum Auftria, Marchiam,
Ducatum Brunsvicenfem, item Pomeraniam, & ex fua fen-
tentia omnes, quotquot fuperius u) non jam exceperit. Ha-
ctenus excerpta ex Leifero

- e) Professoris Wittebergensis, habita Wittebergæ, anno 1664.
- f) d. differt. §. 22. g) §. 23.
- h) ex Magero de Advoc. arm. c. 6. n. 671. seq.
- i) ubi citat Befold. de Ord. Equeſtri c. 6. n. 6. Myler. de Statib.
imperii cap. 89.
- k) citatur hic Beckerus Jur. Publ. lib. 3. c. 4. n. 17.
- l) ap. Limn. Tom. I. addit. ad lib. 6. c. 3. n. 71.
- m) Leiferus ibid. §. 24. n) d. l.
- o) d. l. & l. 3. c. 10. n. 3. p) d. §. 24. & 25.
- q) Leiferus §. 26.
- r) ubi citatur Mauritius in differt. de Nobilitate tb. 39.
- s) Leiferus §. 27. t) ibidem §. 28. u) ibid. §. 23.

§. XL.

Non ita pridem in difputatione quadam inaugurali Chriſto-
Gieffa habita w) de libertate five exemptione a juridiſti-
one principis & domini territorialis ordinarii, iſta doctri-
na Leiferi latius fuit deducta partim, partim examinata.
Et initio quidem aſſeritur, x) in imperio noſtro regiones
quasdam cohærere, quasdam vero interjctu aliarum regio-
tionum ſciſſas eſſe: Inde diſiſionem in imperio noſtro
non ignotam eſſe, territoriorum in concluda, vulgo ge-
ſchloſſene / & non concluda, vulgo ungeſchloſſene oder ver-
mengte Landſchafften; ex quo ulterius profluxerit diſti-
ctio

Etio itidem vulgatissima illorum qui habitant in territoriis, ut sint vel in territorio tantum, vel simul de territorio. Porro 2) conclusum dici territorium, in quo unus regionis dominus salva Imperatoris & imperii potestate superioritatem territorialem ejusque annexa jura exerceat. Econtrario territorium non conclusum esse in quo personas, loca & prædia libera & exempta à superioritate territoriali regionis domini sint. Quosdam vero aliter hanc distinctionem efferre, ut nimirum alia sint territoria in quibus vigeat Landsasfiatus, alia in quibus Landsasfiatus non obtineat, atque sic docere Leiferum. a) Quod vero Leiferus solius Equestris ordinis immediati gratia receptam videri dicat hanc distinctionem, admitendum non esse. b) Etsi enim verum sit, quod territoria non conclusa dicantur de regionibus, ubi nobiles immediati dantur, inde tamen non sequi, quod hæc distinctio pertineat ad Nobiles tantum, posse enim & Comitem aut civitatem imperialem alterius domini territorio quasi circino quodam includi & tamen exemptam esse, & ergo constare, distinctionem hanc longe latius, quam ad nobilitatem imperii se extendere. Ulterius originem hujus distinctionis c) deducere conatur: & quidem quoad nobiles excerpendo prolixum locum ex Besoldo de ordine equestri, d) quomodo videlicet nobiles ex mediatis facti fuerint immediati: tum subjungit nonnulla quomodo comites a ducum & civitates ab imperio ducum & comitum fuerint exemptæ. Inde ad quæstionem transit e) quid in dubio præsumatur. Victorem f) & Bruningium g) putare, pro territoriis non conclusis præsumendam esse quoniam res omnis præsumatur libera &c. Alios contrarium æstimare, quia præsumtio universalis sit pro territorio ejusque universali vi in partes omnes se extendente. Sibi vero hac in re difficile videri aliquid generaliter in alterutram partem pronuntiare, existimare tamen, comites, quorum aliqui sint principum numero, ut & civitates

tates imperiales praesumptionem habere pro se, quod non sint territorio subiecti, quoniam jam ab antiquissimis temporibus comites fuerint sine ducibus, & civitates liberae, quae propterea regales appellatae fuerint. At vero ratione nobilium, aut etiam monasteriorum in aliquo territorio existentium, se arbitrari, territorii dominum quod ipsos fundatam habere intentionem, certum enim esse, nobiles, ut & monasteria, olim quoque subfuisse ducibus & comitibus. Tum *b)* in definiendis territoriis, quanam clausa sint, quanam non conclusa repetit regulam Leiseri, omnes provincias non exceptas censerit conclusas, si modo secundum paulo ante dicta explicetur. Ceterum, pergit, *i)* qui in territoriis clausis habitant Landsassios appellari, hanc vero vocem usurpari tantum de eminentioribus regionis alicujus subditis, puta nobilibus, aut etiam interdum comitibus. Urum vero status imperii in alicujus territorio habitantes inter Landsassios possint numerari, valde olim controversum fuisse inter Duces Bavariae & Comites Ortenburgenses, *k)* sibi autem videri distinguendum esse, an tales nove dignitatem sint adepti, an vero jam olim ejus compotes fuerint. *l)* Ex his porro *m)* sequi, in territoriis hujusmodi clausis obtinere regulam: quaecunque intra territorii septa contineantur, ea in istius domini patrimonio, potestate, & jurisdictione esse praesumi, cujus est distractus & territorium &c. Ab hac tamen regula *n)* a non paucis in principatibus profanis & comitatibus excipi uxores & liberos principis vel comitis, quasi in tales domino regionis nulla competat jurisdictione; a quibus vero ipse dissentiat. *o)* E contrario *p)* in territoriis non conclusis habitantes dici quidem esse in territorio, sed non de territorio, cujus distinctionis mentio jam fiat in Aura Bulla. *q)* Unde sequi *r)* locum aliquem posse in territorio, non vero de territorio principis: & hoc casu paria censerit, esse extra territorium, & esse in territorio, sed exemptum.

§ (37) §

& non Landfaffios, fed illud faltem oftendere voluit, qua occasione nobilitas immediata in imperio orta fuerit, de qua quaftione tamen in praefenti non fumus folliciti. Unde manemus adhuc in nofta conjectura de origine diftinctionis inter territoria claufa & non claufa fuperius §) indicata.

§) *supra* §. 37.

§. X II.

Diffenfus vero circa definitionem territorii claufi & non claufi, qui deprehenditur inter autores differtationis Wittebergenfis & Giefenfis confirmat aut certe illuftrat ea, quae in praecedentibus §) notavimus, quod videlicet diftinctio illa territoriorum nihil vel certe parum proffit ad explicandum & falvandum brocardicum de praefumptione, quod ea quae funt in territorio funt etiam de territorio. Quomodo enim brocardicum hoc per ejusmodi diftinctionem falvari poffet, de cujus fignificatione & explicatione adhuc inter fe litigant Doctores, & quae adeo tam ratione fignificationis, quam originis tam obfcura & incerta eft. Adde, quod non diffentibus ipsis autoribus haftenus adductis res, ut jam fupra fuit monitum, redeat in circulum, dum fatentur, in territorio claufa faltem obtinere brocardicum illud, & territorium claufum ita definiant, ubi obtineant illa regula.

Ex dictis tamen illuftrari fententiam noftam, de nullo ufu diftinctionis illius ad falvandum brocardicum de quo agimus.

§) §. 36.

§. XLIII.

Quare nec defuerunt etiam ex defenforibus brocardici illius vulgaris, qui facile fubdorati funt, ab illa diftinctione equidem brocardico illi parum roboris accedere, fed femper fub ea latere argumentationem in circumlum, aut petitionem principii; unde longe convenientius fe ratiocinari arbitrati funt, fi affererent, quod principes & ftatus imperii juris praefumptione fundatam habeant intentionem in omnes territorii fui perfonas ac res, tam in petitorio, quam in poffefforio iudicio, ut, quaecunque

Ipsorum defenforum brocardici con-fenfus, de nullo ufu hujus diftinctionis.

in territorio sint, etiam de territorio esse præsumantur & subiecta sint territorii domino, etiam si territorium clausum non sit. 1) Quam assertionem uti tota nostra dissertatio abunde refutat, ita adversus hos autores insuper illud urgere possumus, quod sic plane non intelligamus eos, quid intelligant per territorium non clausum, cum eam vocem in obscuro & non exposito, certe in plane alio significato, quam doctores hæctenus memorati, illa distinctione utentes, sumere videantur.

1) Myler. ab Ehrenbach *de Principibus & Statibus imperii Part.*
2. c. 89. S. 2. p. 776.

§. XLIV.

Porro ostenditur brocardicum vulgare in genere inutile esse ad fecernenda bona immediata ac mediata & ad decidendas controversias eo intuitu obvientes; jam paucis monstrandum erit, quod nec usum habeat in specialibus controversiis. Equidem si excerpta ex Pellerio consideres, videtur prima fronte distinguendum esse, utrum controversia de medietate aut immedietate bonorum respiciat nobiles, aut monasteria, an comites aut civitates, aut multo magis Principes sive seculares sive ecclesiasticos; ita ut in primo casu regula illa vulgaris usum quidem habeat, non tamen casu secundo. Sed si tamen rem paulo accuratius attendas, apparebit nec in primo casu usum brocardici ullum revera subesse, sed etiam assertionis quoad illum casum rationem plane aliunde esse petendam. Quod ut eo melius intelligatur, paulo distinctius proponemus casus de quibus talis controversia oriri potest.

§. XLV.

Civitatum. Status de quorum mediate aut immediate queri solet, sunt vel seculares vel ecclesiastici. Seculares sunt vel civitates, vel nobiles, vel comites, vel principes. Ecclesiastici sunt vel abbates in monasteriis vel episcopi. Quod civitates attinet, vel lis est de alicujus civitatis immediate

medietate aut medietate inter civitatem & alium statum, utrum civitas illa sit municipalis an imperialis, vel lis est inter duos status, ad quem civitas, quæ municipalis est, pertineat. Primo casu situs civitatis ad definiendam controversiam nihil faciet, partim quia obscurum est, quid sit esse in territorio, partim quia exempla dantur civitatum haud dubie imperialium quæ in territorio Principis sitæ sunt, & forte non deerunt exempla civitatum, municipalium, quas territorium sui principis non circumscribit. Et cum præterea multæ sint civitates, imperiales pariter & municipales, ita ut ex numero utriusque classis non possis facile formare regulam aut exceptionem, tota controversia plane ex aliis præsumtionibus & probationibus erit definienda, quam ut asserere valeas, in dubio civitatem præsumi esse imperialem, aut municipalem, nisi quod & hic libertatis & possessionis præsumtio magnopere fuerit attendenda. Eadem dicenda erunt, quoad præsumtionem possessionis in secundo casu, si de civitate haud dubio municipalis inter duos status controversia sit, ubi rursus, nulla vel certe exigui momenti præsumtio ex ejus situ desumi poterit.

§. XLVI.

Circa nobiles similiter duo casus erunt distinguendi, & de secundo casu idem monendum, quod modo de lite intuitu civitatum monuimus. In primo vero casu, & si nobilis prætendat immedietatem adversus comitem vel principem, equidem in dubio videretur esse præsumendum contra nobilem, sed non propter situm, verum propter regulam, secundum quam nobiles præsumuntur Landsassii, nisi probaverint immedietatem tanquam exceptionem à regula.

§. XLVII.

Circa comites eadem omnino repetenda esse arbitror Comitum quæ modo de civitatibus notavi, cum hodie multi den & Principum,

tur Comites mediati pariter & immediati. Principes vero cum ab antiquissimis temporibus regulariter fuerint immediati, etiam pro hac regula in dubio præsumendum esse putarem, nullo respectu habito ad situm principatus, nisi Dux aut alter princeps cum principè litigans exemptionem probet, aut ex alio fonte præsumtionem fortiorē adversus principem pro se allegare valeat.

§. XLIX.

Abbatum.

Pergo ad status Ecclesiasticos. Ubi quidem circa abbates & monasteria videri posset, reperenda esse quæ de nobilibus diximus, imprimis cum in instrumento pacis monasteria diserte accenseantur bonis mediatis. Sed caute hic procedendum, cum ex Jure Canonico constet, quod omnia bona ecclesiastica dominio & imperio principum secularium sint exempta, ac nunquam, omnium vero minime a laicis possint alienari *a*). Item, quod personæ omnes ecclesiasticæ, etiam minoris existimationis a subjectione magistratus politici exemptæ sint, & solum sub imperio Papæ & prælatorum ecclesiasticorum esse debeant. *b*) Ut adeo ex regula & principiis juris canonici nullus status ecclesiasticus possit esse Landsassius Principum Laicorum, cum Landsassatus sit indicium subjectionis. *c*) Ergo brocardicum vulgare, etsi alias haberet usum, plane non valeret, quotiescunque controversia esset inter Principem secularem & Abbatem Monasterii. Neque obstant ea, quæ ex instrumento pacis Casareo-Svecico allata sunt. Etsi enim ibi monasteria referantur inter bona mediata, *d*) tamen paulo ante *e*) etiam in bonorum immediatorum classe referuntur abbatiæ: Adde quod abbatiæ & monasteria, dum bonis ecclesiasticis mediatis accenseantur, id non fiat intuitu Principum secularium, sed episcoporum, sub quorum inspectione & jurisdictione regulariter sunt Abbates & monasteria, nisi probent exemptionem. Sed nec horum tamen intuitu ad brocardicum vulgare provocandum erit, si quæstio sit inter E-

pisco-

pis copum & Abbatem de subjectione monasterii, sed potius Episcopus allegabit originem & naturam monasteriorum eorumque primævam subjectionem Episcopali curæ & inspectioni, si vero duo Episcopi inter se litigent, ad quem Monasterium pertineat, per sapius demonstrata frustra adducetur brocardicum vulgare. Et quid verbis opus est, cum ipsum instrumentum pacis locutiones illas, esse in territorio & de territorio, tanquam obscuras, & an tales controversias decidendas ineptas, discrete rejiciat in quæstione de statu & subjectione monasteriorum, f)

a) *Can. indicatum §. dist. 89. cap. 1. X. de testam. tit. de reb. Eccles. alienandis vel non.*

b) *cap. 1. & 2. item 12. & 18. de foro compet.*

c) *Gail de arrest. c. 7. n. 14. & libr. 2. obs. 21. n. 18. Hugo de Statu regionum Germaniæ c. 4. §. 5.*

d) *instrum. pac. art. 5. §. 25. ab initio.*

e) *ibid. §. 14. ab init.*

f) *d. §. 25. verbis; non attentis exceptionibus & c. quod non de vel in territorio & c. fuisse dicantur.*

§. XLIX.

Unde superfluum videri posset, quicquam monere Episcopos de Episcopis, tanquam de quibus multo minor possit ratio, subesse dubitandi ratio, quam de Clericis minoris dignitatis & potentie, nisi observasses, etiam in talibus controversiis allegari illud brocardicum. Sed profecto auctores, dum id faciunt, nesciunt, quid agant. Neque enim credimus ullum, etiam illis adhuc temporibus, ubi studia juris publici adhuc latebant & obscurata erant, eam opinionem defendere ausum esse, quod Episcopi ab initio fuerint principum & statuum politicorum Landsassii. Et si quis, etiam illis temporibus, id fecisset, ab omnibus fuisse creditum, quod data opera insanire voluisset, tantum abest, ut quis eo dementie procedat nostro seculo,

F

ubi

ubi studia historica & antiquitatum Germanicarum in luce meridiana posuerunt jura prisina Episcoporum Germaniæ, videlicet, quod ante reformationem ab antiquissimis temporibus Episcopi regulariter votum & sessionem in comitijs habuerint, & quidem ut præcipui ex principibus, & intuita Germaniæ cum majori eminentia, quam in alijs regnis Christianis; quod de Episcopis jam antiquitus dictum fuerit, quod non solum ut alij principes in suis territorijs tantum possint, quantum imperator in imperio, sed & tantum, quantum Papa in Ecclesia; quod principes seculares ante reformationem, pro honore maximo sibi duxerint, si modo potuerint fieri vasalli Episcoporum; quod etiam exemptiones quorundam Episcoporum ab Imperio præsupponant regulam de eorum jure sessionis & voti in conventibus imperii; denique quod exemptiones quorundam Episcopatum & prætensiones adversus Episcopos ratione subjectionis, ante reformationis tempora non fuerint usitatae &c. Quæ omnia hodie tam nota ac trita sunt, ut non opus sit, eum in finem allegatione autorum tadium lectori parere.

S. L.

Conclusio. Ergo nihil jam restat, quam ut finiamus, si modo antea protestati fuerimus, nostram intentionem nequaquam eo tendere, ut ulli controversiæ speciali, sive cum Episcopis sive cum Abbatibus, sive cum Principibus secularibus, sive cum Comitibus, sive cum Nobilibus, sive cum civitatibus de immediate aut subjectione instituta, nos immisceamus, aut in alterutrius partis favorem aut odium quid definiamus, id enim transcendit fines libertatis, quos doctoribus academicis præscripsit potentissimus Rex Borussiae. Miseram esse causam & omni jure destitutam necesse est, cujus justificatio a bröcardico illo vel solo, vel præcipue dependet, & miserissimam esse oportet

era.

✿ (43) ✿

eruditionem doctorum, quibus in deducendis juribus principum vel statuum, quibus fidem dederunt, aqua statim hæret, si non ad illud brocardicum tanquam ad sacram anchoram refugere ipsis liceat. Neque deesse poterunt Jcto vel parum erudito argumenta plurima alia, ad deducendam justitiam sententiæ, quam defendit, aptiora & verosimiliora, quam ut in brocardico illo asyllum ignorantæ quærat, aut ut doleat, ejus ineptitudinem ita oculariter & palpabiliter a nobis fuisse demonstratam.

F I N I S.

PK II 4632

X 2500913

12

B.I.G.

Black

3/Color

White

Magenta

Red

Yellow

Green

Cyan

Blue

Farbkarte #13

N. N. II, 141.
A. 37, 3.

30
II k
4632

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE

INUTILITATE BROCARDICI VUL- GARIS:

Quæ sunt in territorio, præsumuntur
etiam esse de territorio,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE PRUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENB.
DUCATUS MAGDEB. GUBERNAT. &c. &c.

Ex Decreto Illustris fCtorum Ordinis

PRÆSIDE

DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ. AC REVEREN-
DISS. ET SERENISS. DUCIS SAXO-NUMBURG. CONS LIA-
RIO INTIMO, PROFESS. JURIS ORDIN. ET FAC JURID. h. r. DECANO,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores & privilegia Doctoralia
rite capeßendi,

IN AUDITORIO MAJORI

ad diem V. Octobr. MDCCIX. horis ante- & pomeridianis

Publico Eruditorum examini submittit

PAULUS JOHANNES MARCI,

Augustanus.

HALÆ, Typis CHRISTOPH. ANDREÆ ZEITLERI, Acad. Typ.